

"Tahayyülde safsata hasıl olur, mezcine eğer olmaz muktedir." cümlesini açıklar mısınız?

"Dimağda merâtip var, birbiriyle mültebis, ahkâmları muhtelif. Evvel tahayyül olur, sonra tasavvur gelir.

Tahayyülde safsata hâsıl olur, mezcine eğer olmaz muktedir.

Bâtıl şeyleri güzel tasvir etmek, her demde, sâfi olan zihinleri cerhtir, hem idlâli."(1)

Tahayyül: Hayal etmek, bir şeyi önce hayalde canlandırmak demektir. İnsan zihnini bir düşünce fabrikasına benzetecek olursak, **düşüncenin ilk merhalesi hayal** kısmıdır. Yani insan önce **hayal** eder, sonra diğer merhalelere geçer.

Hayal safhasında zıtlar iç içe olduğu için, kişi bu zıtları birbirinden temyiz ve tefrik gücüne sahip olmalıdır. Mesela, insan hayalen bir binayı çatısından başlayarak temele doğru yapabilir, ama bunu hakikat ile mezcetmek ve karıştırmak safsata olur. Yani bina yapmaya karar verirse çatısından başlayamaz, zaten böyle bir şey de aklen ve ilmen mümkün değildir.

Hayal ile **hakikat** arasında çok ince bir hesap yapmak ve ölçülü bir tefekkür etmek iktiza eder. **Tahayyül**, hakikatleri etraflıca ve bütün cihetleri ile keşfetmede ya da genişletmede mühim bir cihazdır. Bu cihazın ölçüsü iyi ayarlanmaz ise safsataya kaçır. Bu yüzden tahayyül safhasında hakikat ile hayal arasında çok iyi bir ahenk ve çok bir hassas ölçü olmalıdır. **Avam insanların temsil ve hikâyelerdeki edebî sanatları hakikat telakki etmesi**, bu dengeyi iyi yapamamalarından dolayıdır.

İlave bilgi için tıklayınız:

- [Dimağda İlim Mertebelerinin Mahiyeti \(Video\)](#)
- [İnsan bildiklerini neden yaşayamıyor? \(Video\)](#)

(1) bk. [Sözler, Lemeat](#).